

РЕШЕНИЕ

№ 50171

Гр. София, 08 март 2023 година

В ИМЕТО НА НАРОДА

ВЪРХОВНИЯТ КАСАЦИОНЕН СЪД НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ, първо наказателно отделение, в открито съдебно заседание на двадесет и първи октомври две хиляди и двадесет и втора година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ХРИСТИНА МИХОВА
ЧЛЕНОВЕ: ДЕНИЦА ВЪЛКОВА
ТАТЯНА ГРОЗДАНОВА

при секретаря МАРИЯНА ПЕТРОВА
с участието на прокурора ИВАЙЛО СИМОВ
като разгледа докладваното от съдия Грозданова н.д. № 665/2022 година по описа за 2022 година, за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по чл. 346, т. 1 НПК и е образувано по касационна жалба на подс. А. М., подадена чрез защитника му, срещу решение № 106/01.07.2022 година по в.н.о.х.д. № 375/2021 година на Варненския апелативен съд.

В жалбата са релевирани касационните основания по чл. 348, ал. 1, т. 1 и т. 3 НПК. Изложени се съображения за неправилното приложение на материалния закон с осъждането на подс. М. по чл. 115 НК, вместо по чл. 119 НК. Сочи се, че и наложеното наказание по чл. 115 НК от десет години лишаване от свобода е явно несправедливо, като без основание е отказано приложението на чл. 55 НК. От върховната инстанция се иска да упражни правомощието си по чл. 354, ал. 2, т. 2 НПК като измени обжалваното решение и определи наказание за по-леко наказуемото престъпление по чл. 119 НК, вр. чл. 115 НК в размер близък до средния или да намали наложеното наказание за престъплението по чл. 115 НК след приложение на чл. 55, ал. 1, т. 1 НК.

В съдебното заседание пред ВКС подсъдимият М. и защитникът му поддържат касационната жалба и искането за преквалификация на деянието от престъпление по чл. 115 НК в такова по чл. 119 НК, а в условията на алтернативност – да бъде смекчено наложеното наказание.

Частните обвинители и граждански ищци Д. Д., Р. Д. и Ц. Н., както и повереника им, редовно призовани не се явяват. В писмена молба заявяват съгласие делото да бъде разгледано в тяхно отсъствие и изразяват становище за неоснователност на касационната жалба. Молят въззивното решение да бъде потвърдено като правилно и законосъобразно.

Прокурорът от ВКП също счита, че касационната жалба е неоснователна и моли да бъде оставена без уважение, а въззивният съдебен акт в сила.

Върховният касационен съд, първо наказателно отделение, след като обсъди доводите на страните и провери обжалвания съдебен акт в пределите на правомощията си по чл. 347, ал. 1 НПК, за да се произнесе, взе предвид следното:

Касационната жалба е допустима - подадена е в срока по чл. 350, ал. 1 НПК, от надлежно легитимирана страна, срещу акт, подлежащ на касационен контрол на основание чл. 346, т. 1 НПК и е основателна, по следните съображения:

С присъда № 69/14.10.2021 година по н.о.х.д. № 664/2021 година, след проведено съкратено съдебно следствие по реда на чл. 371, т. 1 НПК, Окръжен съд Варна признал подс. А. М. за виновен в това, че на 22.11.2019 година в гр. Варна умишлено е умъртвил Н. Д. Н. и на основание чл. 115 НК му наложил наказание от дванадесет години лишаване от свобода, което да изтърпи при първоначален строг режим, като зачел предварителното задържане по чл. 59, ал. 1 НК. Подсъдимият бил осъден да заплати и обезщетения от по 20 000 лв. за причинени от деянието неимуществени вреди на всеки един от гражданските ищци Д. Д., Р. Д. и Ц. Н..

Така постановената присъда на ОС Варна е втора по ред, след като с решение № 35/21.06.2021 година по в.н.о.х.д. № 124/2021 година, Апелативен съд – Варна отменил заради допуснати съществени нарушения на процесуалните правила присъда № 1/05.01.2021 година по н.о.х.д. № 777/2020 година на Варненския окръжен съд и върнал делото за ново разглеждане от друг състав на същия съд.

С обжалваното сега решение № 106/01.07.2022 година по в.н.о.х.д. № 375/2021 година на Варненския апелативен съд наложеното на подс. М. наказание било намалено от дванадесет на десет години лишаване от свобода, а в останалата част първоинстанционната присъда била потвърдена.

Въззивният съд е приел за доказани следните фактически положения:

Подс. М. живеел под наем заедно със св. Д. Д. в апартамент в гр. Варна. Вечерта на 21.11.2019 година на гости им били св. М. Т. и св. В. С., които останали да преспят в жилището им. Подс. М. и св. С. се настанили в една от спалните на апартамента, а св. Т. и св. Д. Д. - в хола. Сутринта на 22.11.2019 година неочаквано за св. Д. в жилището се появили пострадалия Н. Н. и св. С.. Н. имал стар конфликт със св. Томов и с влизането си започнал да го удря докато спи, както и да го гори с цигара по лицето. От вдигналия се шум подсъдимият М. се събудил и влязъл в хола. Макар подсъдимият и пострадалия да не се познавали лично, подс. М. е знаел кой е Н. и му било известно, че неговият съквартирант Д. и пострадалия Н. са в изострени отношения заради св. С., както и че Н. бил изпочупил имуществото в друго жилище, в което св. Д. бил наемател. С появата си подс. М. на висок глас поискал от св. С. и пострадалия Н. да напуснат апартамента, но Н. го запитал какъв е той, откъде се е появил, след което последвала размяна реплики между двамата и подсъдимият замахнал със стол към пострадалия с думите да заминава, иначе ще го удари. Св. Д. го възпрял, но подсъдимият взел нож от кухненския плот и продължил да повтаря към Н. да напусне апартамента, иначе ще му направи нещо. От своя страна Н. дразнел подсъдимия с резки движения, реплики и обиди. Св. Д. тръгнал към изхода на жилището, следван от Т., Н. и С., а след тях бил подсъдимият с ножа в ръка. В коридора пострадалия Н. видял дърводелски чук, взел го, размахал го към подсъдимия и попитал дали иска да го оправи с този чук, подигравайки се също така, че след като М. има сърп, той има чук. В този момент подсъдимият бил на вратата на

хола с ножа в ръка и продължавал да вика към С. и Н. да напуснат апартамента. Съдът счел за доказано по убедителен начин, че след като Д. и Т. излезли от апартамента, пострадалият Н., който бил в близост до входната врата на жилището, нанесъл удар с чука в лявата гръдна половина на дееца, на което подсъдимият отговорил с два последователни удара с ножа, който държал в лявата си ръка. Ударите попаднали в дясната част на гръдния кош и в зоната на горна трета на дясна мишница, като нараняването в гръдния кош било смъртоносното. Св. С. се нахвърлила върху подсъдимия, нанасяйки удари с ръце и крака, причинявайки му ожулвания и кръвонасядания, а подсъдимият се отбранявал, като я порязал с ножа в областта на дясното коляно. След това С. и Н. напуснали апартамента и в следствие по сигнал до ЕЕН 112, подаден от св. Д., пострадалият Н. бил транспортиран до болнично заведение, в което в 9.35 часа починал.

При тези факти въззивният съд неоснователно е отказал да квалифицира деянието на подс. М. по чл. 119 НК.

Решаващият съд се е позовал в съдебния си акт на няколко решения на ВС и ВКС, но те са напълно дистанцирани от фактологията по настоящото наказателно производство. Изводът, че след като противоправното нападение, осъществено от пострадалия Н. по отношение на св. Т. е приключило преди подсъдимия М. да влезе в хола, то последващите предизвикателни действия на пострадалия към подсъдимия – отправяне на реплики, обиди и извършване на резки движения - са единствено вербална демонстрация на сила и авторитет, с която подсъдимият не е бил застрашен по никакъв начин, е неправилен. Същото се отнася и до заключението, че с действията си по закана със стола, устно и с вземането на нож, който държал в ръката си без да замахва, но и без да се разделя трайно с него, подс. М. е „реализирал нападение“ срещу пострадалия Н..

Съгласно ППВС 12/1973 година непосредственото и противоправно нападение, което поставя дееца в състояние на неизбежна отбрана, може да бъде извършено с едно или няколко действия или бездействия, с които пряко и непосредствено се застрашават или накърняват личността или законните права на гражданите. Освен това кратковременното прекъсване на нападението, което може бързо да се възобнови, не означава прекратяване на нападението.

Въз основа на тези принципни положения за института на неизбежната отбрана, Варненският апелативен съд е следвало да обсъди съвкупно отделните прояви на пострадалия Н., без да разкъсва връзката между тях и като съобрази, че всеки гражданин има законно право на неприкосновеност на жилището, в което никой не може да влиза или да остава без съгласието на обитателя му. Това право е възведено с чл. 33, ал. 1 от Конституцията в ранг на конституционно право и за него е предвидена и наказателноправна защита. Затова след като въззивният съд е приел от фактическа страна, че преди да замахне със стол, а след това да вземе в себе си нож, подсъдимият М., който е наемател на апартамента, на висок глас е поискал от Н. (а и от С.) да напуснат дома му (л. 3 от решението), но те не са го направили, е следвало тези факти да получат юридическа оценка като непосредствено и пряко нападение. Касае за общественоопасно и противоправно деяние, осъществено чрез бездействие, засягащо конституционно право на подсъдимия, което е и престъпление по чл. 170, ал. 4 НК. Затова не подсъдимият М., независимо че е бил въоръжен с нож до края на инцидента, е извършил нападение, а това е сторил пострадалия Н., който е поставил подсъдимия в състояние на неизбежна отбрана, засягайки първо неприкосновеността на жилището, което обитава, а след това и личността му с непосредственото и пряко посегателство

върху телесния му интегритет, при което нападението е отблъснато с увреждането, което подсъдимият му причинил. Установените от въззивния съд фактически положения описват класически случай на продължаващо нападение, осъществено спрямо различни лица, но на едно и също място и по едно също време, което не е било прекратено. Физическото посегателство над св. Томов е поставило началото на прякото и непосредствено общественоопасно нападение от страна на пострадалия Н. по отношение на това лице, което е продължило със засягане на законното право на подс. М. на неприкосновеност на жилището, което обитава и завършва с размахването от пострадалия на чука със заканата, че ще го оправи с него, последвана и от нанесения удар, попаднал в лявата гръдна половина на подсъдимия и причинил му бледосинкаво червеникаво кръвонасядане.

Съвсем неудачно апелативният съд е обсъждал провокация към неизбежна отбрана от страна на Н. Н. (л. 14). Смисълът на указанието в т. 2 на ППВС 12/1973 е друг – че лице, което е провокирало някой да започне пряко и непосредствено нападение с цел обаче то самото да лиши от живот или да нанесе телесна повреда другиму, не може да се позове, че е сторило това, защото е било поставено в условията на неизбежна отбрана и така да превърне собственото си неправомерно поведение в правомерно, общественополезно и необходимо деяние. Пострадалият Н. е починал, поради което е очевидно невъзможно той да се позове на неизбежна отбрана. За това, че е бил в неизбежна отбрана, настоява подсъдимият М.. Установените по делото факти не дават основание да се заключи, че той с действията си умишлено е предизвикал пострадалия Н. да нанесе удара с чук в областта на гърдите и това да му даде възможност умишлено да го умъртви, поради което не може да се коментира изобщо каквато и да е провокация към неизбежна отбрана.

Върховната инстанция изцяло споделя аргументите на въззивния съд касателно субективната съставомерност на деянието на подс. М. като такава, извършено при косвен умисъл и е ненужно да ги преповтаря.

В обобщение, подсъдимият М. е извършил деянието по чл. 115 НК в условията на неизбежна отбрана, но е превишил нейните предели поради очевидното несъответствие между средството на нападението срещу него (малък дърводелски чук) и средството, употребено при защитата (нож), както и между броя на нанесените удари при нападението (един) и броя на ударите (два), с които му е противодействано. Осъждайки подс. М. по чл. 115 НК, вместо по чл. 119, вр. чл. 115 НК, апелативният съд неправилно е приложил материалния закон. Това нарушение е отстранимо в касационното производство, като в рамките на установените от въззивния съд фактически положения върховната инстанция упражни правомощието си по чл. 354, ал. 2, т. 2 НПК, каквото е и искането на касатора. Преквалификацията на деянието на подс. М. в по-леко наказуемо престъпление налага корекция на въззивния акт и в частта относно размера на наказанието и режима на неговото изтърпяване, тъй като с оглед заключението на съдебно-психиатричната експертиза, което изключва деянието да е извършено от подсъдимия в състояние на уплаха или смущение, е невъзможно обсъждането на хипотезата на чл. 12, ал. 4 НК. Върховната инстанция намира, че справедливото наказание на подс. М. за извършеното от него престъпление по чл. 119, вр. чл. 115 НК следва да бъде в размер на три години и шест месеца, като отчете, че осъществяването от пострадалия Н. нападение е било в низходяща градация и практически непосредствено преди окончателното му прекратяване от самия пострадал с напускането на жилището на подсъдимия. От тази гледна точка деянието на подсъдимия М. разкрива по-висока степен на обществена опасност в сравнение с

други случаи на превишаване на неизбежната отбрана. Не без значение е и личността на подсъдимия, който макар и да е лице с чисто съдебно минало, видно от заключението на съдебно-психиатричната експертиза е склонен да отреагира гневно и враждебно, омаловажавайки последиците от предприети от него действия. Подобни нагласи следва да бъдат пресечени и променени с изолирането на дееца за посочения срок, така че той да преосмисли поведението си и да намери за себе си баланса, който е длъжен да съблюдава, между защитата на собствените си права и интереси от посегателства и зачитането на такова висше благо, каквото е човешкият живот.

По изложените съображения и на основание чл. 354, ал. 2, т. 1 и т. 2, вр. чл. 348, ал. 1, т. 1 и т. 3 от НПК, Върховният касационен съд, първо наказателно отделение,

Р Е Ш И:

ИЗМЕНЯ решение № 106/01.07.2022 година, постановено по в.н.о.х.д. № 375/2021 година по описа на Варненския апелативен съд и преквалифицира деянието на подс. А. М. от престъпление по чл. 115 НК в такова по чл. 119, вр. чл. 115 НК.

НАМАЛЯВА наложеното наказание на три години и шест месеца лишаване от свобода, което на основание чл. 57, ал. 1, т. 3 ЗИНЗС подс. А. М. да изтърпи при първоначален „общ“ режим.

ОСТАВЯ В СИЛА въззивното решение в останалата му част.

Решението е окончателно.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

1.

2.